

Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 februari 1914 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckta motioner angående ävägbringande av sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, att bestämmelsen om kommunalstämmoprotokolls uppläsande i kyrka borttages.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Hellberg, K. J. Ekman, Mannheimer, von Geijer, Kjellén, Stadener, von Mentzer, Wavrinsky, Bergqvist*, Ericsson i Vallsta, Larsson i Säby, Nyström, Leander, Larsson från Västerås, Räf, Waldén, Jönsson i Slätåker* och Kropp.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottet hava hänvisats de likalydande motionerna nr 69 i första kammaren av herr *Boberg* och nr 142 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Brånsta, i vilka motioner hemställles, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan förändring av förordningen om kommunalstyrelse på landet, att bestämmelsen om kommunalstämmoprotokollets uppläsande i kyrkan borttages.»

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»I förordningen om kommunalstyrelse på landet § 23 heter det, att
Bihang till riksdagens protokoll 1914. 5 saml. 6 häft. (Nr 6—7.) 1

'det justerade protokollet skall nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, från predikstolen i kyrkan uppläsas'. Denna bestämmelse, som i de kommuner, vilka tillhöra flera kyrkoförsamlingar, till och med kan vara svår att tillämpa, torde ej vara nödig, då i vanliga fall justering av protokollet skall ske offentligen å kommunalstämma och då därtill envar äger rätt att när som helst av protokollet taga del. Visserligen skall vid besvär över kommunalstämmans eller fullmäktiges beslut besvärstiden räknas från den dag, då det enligt § 23 offentligen kungjordes, men besvärstiden torde lika väl kunna räknas från justeringsdagen, i vilket fall den bestämmelsen torde böra införas, att när stämman uppdrager justeringen åt därtill utsedda ledamöter, skall tiden för sådan justering vid stämman tillkännagivas och meddelande härom offentligen anslås.»

Slutligen anföra motionärerna, att bestämmelsen om kommunalstämmoprotokollets uppläsande i kyrkan bidrager till att gudstjänsten ofta avslutas med ett alltför långrandigt och föga uppbyggligt kungörelseläsande.

*Utskottets
yttrande.*

Uppläsning från predikstolen av såväl allmänna som enskilda kungörelser i världsliga angelägenheter är ett i vårt land sedan århundraden tillbaka brukat publikationssätt. Sedan vid olika tillfällen klagomål över dess omfattning börjat anföras särskilt från kyrkomötets sida, togs omsider genom lagen den 1 juni 1894 ett steg i inskränkande riktning. I denna lag stadgades nämligen, att, förutom i de fall, då enligt lag eller författning eller enligt bestämmelse i kyrkohandboken kungörelse skall uppläsas i kyrka, sådan uppläsning skall äga rum allenast när Konungen eller dess befallningshavande därom särskilt förordnar, dock att vederbörande församling genom beslut å kyrkostämma äger medgiva, att jämväl enskildes tillkännagivanden må, där sådant äskas, i kyrka kungöras, vederbörande präst obetaget att vägra uppläsning av tillkännagivande, som i anseende till innehåll eller affattning finnes därtill otjänligt.

Genom cirkuläret den 28 maj 1897 hava därefter föreskrifter meddelats i syfte att åstadkomma ytterligare minskning i kungörelseuppläsandet, i det att Konungens befallningshavande därigenom anbefallts att för varje tillkännagivande, som skulle intagas uti länskungörelserna och om vilket ej funnes i lag eller författning uttryckligen föreskriven uppläsning i kyrka, noga pröva, om och i vad mån uppläsning av tillkännagivandet vore av förhållandena påkallad, och härom i länskun-

görelserna giva särskild föreskrift med avseende å varje sådant tillkännagivande.

Sedermera har 1905 års riksdag uppå framställning av enskild motionär i skrivelse till Konungen, nr 50, anhållit om åtgärders vidtagande för ytterligare inskränkning i det föreskrivna kungörelseuppläsandet från predikstolen. Till stöd för denna sin hemställan anför riksdagen bland annat: »Enligt riksdagens mening finnas goda skäl för att ytterligare inskränka det föga tidsenliga uppläsandet i kyrkorna av en mängd olikartade kungörelser. Från allmänt medborgerlig och kommunal synpunkt måste detta sätt att bringa kungörelser till allmänhetens kännedom numera anses blott ofullständigt fylla sitt ändamål. Till statskyrkan icke hörande medborgare och ett stort antal av hennes egna medlemmar betjänas icke därav. På många håll står kyrkan merendels tom under det att offentliggörandet sker av vad staten har att tillkännagiva och påbjuda. På grund av svårigheten att rätt fatta och minnas åtminstone ett något utförligare muntligt meddelande äro jämväl de kyrkobesökande redan nu i många fall hänvisade till att på annat sätt erhålla närmare kännedom om mera viktiga ärenden. — Vidare synes det brukliga kungörelseläsandet ur kyrklig synpunkt vara synnerligen olämpligt, då det icke allenast är främmande för gudstjänstens idé, utan tillika störande för det religiösa livet.»

Vid påföljande års riksdag väcktes i första kammaren en motion, nr 8, däri ifrågasattes åtgärders vidtagande för helt avskaffande av världsliga kungörelsens uppläsande i kyrkorna, men blev motionen, i enlighet med lagutskottets hemställan, av riksdagen avslagen. I sitt utlåtande, nr 12, yttrade utskottet, efter att hava omnämnt föregående års riksdagsskrivelse i ämnet, bland annat, att utskottet delade motionärens åsikt, att uppläsandet i kyrkorna av en mängd olikartade kungörelser vore otidsenligt och olämpligt, och att det ej torde böra möta betänkligheter att alldeles avskaffa uppläsandet av världsliga kungörelser, så vida, särskilt för de fall, i vilka det dittills föreskrivna uppläsandet haft betydelse såsom utgångspunkt för beräkning av besvärstid, ett annat lämpligt sätt för tillkännagivande kunde utfinnas. Emellertid höll utskottet före, att Kungl. Maj:t i riksdagens ovanberörda skrivelse hade tillräcklig anledning att upptaga den i förevarande motion väckta frågan till prövning i hela dess vidd, vid vilket förhållande utskottet ej fann nödigt eller ändamålsenligt, att ytterligare framställning i ämnet gjordes.

Med anledning av 1905 års riksdagsskrivelse har ock inom kungl.

civildepartementet föranstaltats om sakkunnig utredning av hithörande spörsmål. Vid denna utredning lär emellertid, enligt vad utskottet inhämtat, frågan om kommunala protokolls uppläsande icke komma under omprövning. Enligt utskottets mening torde dock i stort sett samma skäl, som i allmänhet tala emot ifrågavarande kungörelsesätt, jämväl i detta fall äga giltighet. Härmed skall likväl icke förnekas, att kommunala tillkännagivanden i jämförelse med åtskilliga andra meddelanden från predikstolen intaga en viss särställning genom det speciella ortsinträsse de för kommunmedlemmarne äga. Skulle det därför förhålla sig så, som inför utskottet uppgivits, att i en del trakter av landet kommunalprotokollens uppläsande alltjämt av de kyrkobesökande med uppmärksamhet åhöres, bör naturligen, därest en förändring skall komma till stånd, stor varsamhet iakttagas. Måhända vore det lämpligt, att samma utväg, som kommit till användning vid enskilda tillkännagivandens offentliggörande, i förevarande fall anlidades, och det sålunda överlämnades åt vederbörande stämma att själv besluta, huruvida kungörande från predikstolen skall ske eller ej. I varje fall synes det utskottet önskvärt, att den redan igångsatta utredningen utsträcker också till detta område, därvid undersökningen givetvis bör avse formen för offentliggörande ej blott av kommunalstämmas utan ock av kyrkostämmas protokoll.

En särskild svårighet, när det gäller att bestämma en annan form för kungörande av här ifrågavarande handlingar, möter i det av motionärerna påpekade förhållandet, att i så fall jämväl en ny utgångspunkt för besvärstidens beräkning måste utfinnas. Utan att närmare ingå på denna säkerligen ganska svårlösta fråga vill utskottet dock uttala, att på en nöjaktig lösning måste ställas de fordringar, att å ena sidan sagda utgångspunkt blir till tiden bestämt fixerad och offentligen kungjord samt å andra sidan garanti vinnes därför, att vid nämnda tidpunkt protokollet verkligen föreligger i vederbörligen justerat skick. Dessutom bör givetvis tillses, att besvärstiden måtte börja löpa ju förr dess hellre, räknat från beslutets dag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes, i sammanhang med behandlingen av 1905 års riksdags skrivelse angående åtgärder för inskränkning av kungörelsers uppläsande i kyrkorna,

taga under omprövning, huruvida bestämmelsen i förordningen om kommunalstyrelse på landet § 23 angående kommunalstämmoprotokolls uppläsande i kyrkan kan inskränkas eller helt borttagas.

Stockholm den 24 februari 1914.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.
